

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSTYRELSEN

Tietojen luovutus koulutuksesta opiskeluhuoltopalveluille webinaari 14.11.2023 klo 14-16

Opetushallitus Laura Francke, Heidi Saari, Heidi Ruonala, Kristiina Laitinen, Petri Niemi ja Christine Söderek

Yhteistyössä opetus- ja kulttuuriministeriön, sosiaali- ja terveysministeriön sekä Terveystieteiden tutkimuskeskuksen kanssa

Esitys tallennetaan.
Osallistujien mikrofonit ja
kuvat on suljettu suuren
osallistujamäärän vuoksi.
Esityksen aikana voit esittää
kommentteja ja kysymyksiä
Q/A-palstan kautta.

Webinaarin ohjelma klo 14.00-16.00

- **Tervetuloa webinaariin** opetusneuvos, yksikön päällikkö Laura Francke OPH
- **Tietojen luovuttaminen koulutuksesta opiskeluhuoltopalveluille ja ennakkokysymyksiä** juristi Heidi Saari OPH
- **Vastauksia ennakkokysymyksiin** juristi Heidi Ruonala OPH, opetusneuvos Kristiina Laitinen OPH, opetusneuvos Petri Niemi OPH, undervisningsråd Christine Söderek OPH, ylilääkäri Marke Hietanen-Peltola THL
- **Lopuksi** Laura Francke
- **Keskustelu** mikrofonit ja kuvat avataan lopuksi

Webinaari on valmisteltu yhteistyössä OKM:n, STM:n ja THL:n asiantuntijoiden kanssa. Kiitos Marja Penttilä, Anna Sandberg ja Marke Hietanen-Peltola.

Kohti sujuvia tietojen luovutuksia

On tärkeää, että kuraattoreiden, psykologien, terveydenhoitajien ja lääkärien käytössä ovat mahdollisimman nopeasti ne tiedot, joita he tarvitsevat työssään ja joita heillä on lakisääteinen oikeus käsitellä. Tämä on tärkeää myös siksi, jotta oppilaiden ja opiskelijoiden lakisääteiset oikeudet opiskeluhuoltopalveluihin toteutuisivat. Tässä tarvitaan koulutuksen järjestäjien ja hyvinvointialueen sujuvaa yhteistyötä.

Tietojen luovutus koulutuksesta opiskeluhuoltopalveluille – juridiikka ja ennakkokysymykset

Heidi Saari

Sisältö

1. Henkilötietojen luovuttaminen opiskeluhuoltopalveluille
2. Henkilötietojen luovuttamisen edellytykset
3. Tietojen luovutus terveydenhoitajalle, kuraattorille ja psykologille
4. Viestintä opiskelijoille ja huoltajille opiskeluhuoltopalveluista

Linkki tukimateriaaliin: [Tukimateriaali](#)

Käsitteet

- Koulutuksen järjestäjällä tarkoitetaan esi- ja perusopetuksen, lukio- ja ammatillisen koulutuksen, tutkintokoulutukseen valmentavan koulutuksen (TUVA), työhön ja itsenäiseen elämään valmentavan koulutuksen (TELMA) sekä vapaan sivistystyön oppivelvollisuuskoulutuksen järjestäjää oppilas- ja opiskelijahuoltolain 1 §:n mukaisesti.
- Opiskelijalla tarkoitetaan myös esi- ja perusopetuksen lasta tai oppilasta. Opiskeluhuoltopalveluilla tarkoitetaan koulu- ja opiskeluterveydenhuoltoa sekä opiskeluhuollon kuraattori- ja psykologipalveluja. Huoltajalla tarkoitetaan opiskelijan huoltajaa tai tämän muuta laillista edustajaa.
- Esityksessä ei käsitellä esiopetusikäisen lapsen neuvolapalveluja.

Käsitteet

- **Henkilötieto:** Kaikki opiskelijaan ja hänen huoltajaansa liittyvät tiedot. Esimerkiksi nimi, henkilötunnus, yhteystiedot, opiskeluihin liittyvät tiedot kuten päätökset, poissaolot tuen tarpeet jne.
- **Julkinen henkilötieto:** henkilötieto, jota ei ole laissa säädetty salassa pidettäväksi. Esimerkiksi opiskelijan nimi ja yhteystiedot ovat pääsääntöisesti julkisia.
- **Salassa pidettävä henkilötieto:** henkilötieto, joka on laissa säädetty salassa pidettäväksi. Esimerkiksi opiskelijan tuen tarve on salassa pidettävä tieto, samoin oppilashuoltoa koskevat asiakirjat (julkisuuslaki (621/1999) 24.1 § 25 k ja 30 k),
- Julkisuudesta ja salassapidosta lisätietoa saatavilla Opetushallituksen oppaasta [Julkisuus ja tiedonhallinta opetustoimessa](#).

Käsitteet

- **Henkilörekisteri:** Henkilötiedoista muodostuva kokonaisuus. Esimerkiksi koulutuksen järjestäjän vastuulla olevat opiskeluhuoltorekisteri ja opiskelijarekisteri. Opiskeluhuoltorekisterin kaikki tiedot ovat salassa pidettäviä. Opiskelijarekisteriin sisältyy julkisia ja salassa pidettäviä henkilötietoja.
- **Rekisteröity:** Henkilö, jonka henkilötiedoista on kyse, kuten opiskelija tai hänen huoltajansa.
- **Rekisterinpitäjä:** Taho, joka vastaa henkilötietojen laillisesta käsittelystä. Esimerkiksi koulutuksen järjestäjä vastaa rekisterinpitäjänä omissa henkilörekistereissään olevien tietojen käsittelystä.
- Lisätietoa käsitteistä ja tietosuojalainsäädännön velvoitteista saatavilla esimerkiksi [Opetushallituksen tietosuojaoppaasta](#).

1. Henkilötietojen luovuttaminen opiskeluhuoltopalveluille

Henkilötietojen luovuttamisesta yleisesti

- Koulutuksen järjestäjä kerää opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa henkilötietoja koulutuksen järjestämistä varten. Tiedot muodostavat henkilörekisterin, jota kutsutaan yleensä opiskelijarekisteriksi.
- Kun koulutuksen järjestäjä antaa opiskelijarekisterin tietoja opiskeluhuoltopalvelujen käyttöön, käyttötarkoitus muuttuu ja on kyseessä lain tunnistama tietojen luovutus.
- Koulutuksen järjestäjä vastaa rekisterinpitäjänä siitä, että se luovuttaa hallussaan olevia henkilötietoja lainmukaisesti. Koulutuksen järjestäjän on ennen tietojen luovutusta tarkistettava, että edellytykset luovutukselle täyttyvät.

Henkilötietojen luovuttamisen prosessi

- Yleensä luovuttaminen käynnistyy sillä, että tietoja tarvitseva viranomainen laatii tietopyynnön ja toimittaa sen tietoja luovuttavalle viranomaiselle käsiteltäväksi.
- Seuraavaksi tietoja luovuttava viranomainen tarkistaa tietojen luovutuksen edellytykset ja tekee ratkaisun siitä, voidaanko tiedot luovuttaa. Tietoja luovuttava viranomainen tekee myös ratkaisun tietojen luovutustavasta (tekninen rajapinta / katseluyhteys / muu tapa).
- Jos edellytykset täyttyvät, tiedot on luovutettava. Jos edellytykset eivät täyty ja tietoja ei voida luovuttaa, luovuttamatta jättämisestä on tarjottava mahdollisuutta saada valituskelpoinen hallintopäätös (julkisuuslaki (621/1999) 14 §).

Opiskelijarekisterin tietojen luovuttaminen

- Tietojen luovuttamisen edellytyksenä on, että 1) tietoja pyytävällä taholla on tiedonsaantioikeus pyytämiinsä tietoihin, 2) yleisiä tietosuojaperiaatteita noudatetaan, 3) tiedonluovutusmenetelmä on lainmukainen.
- Koulutuksen järjestäjä voi hyödyntää valtakunnallisessa arkkitehtuurityössä laadittuja prosessikaavioita ja Opetushallituksen tukimateriaalia arvioidessaan erityisesti edellytyksiä 1 ja 2.
 - Arkkitehtuurityössä on tunnistettu keskeisimmät prosessit ja niihin liittyvät tiedonsaantioikeudet, mutta tämänhetkinen listaus ei ole tyhjentävä.
- Tietojen luovutusmenetelmiä koskeva arviointi on tehtävä paikallisesti, sillä Opetushallituksella ei ole toimivaltaa linjata tiedonhallintalain (906/2019) tulkinnasta.

Käytännön huomioita

- Silloin kun tietojen luovuttaminen on mahdollista teknisen rajapinnan tai katseluyhteyden välityksellä, koulutuksen järjestäjän ja opiskeluhuoltopalveluiden välillä voi olla tarkoituksenmukaista laatia sopimus tietojen luovuttamisen käytänteistä tai sen täytäntöönpanoon liittyvistä asioista.
- Luovutettaessa tietoja rajapinnan tai katseluyhteyden välityksellä yksittäisten henkilöiden ei tarvitse tehdä erillisiä tietopyyntöjä, koska tiedot joko siirtyvät automaattisesti järjestelmien välillä tai niitä pääsee katselemaan suoraan järjestelmään.
- Jos rajapinta tai katseluyhteys eivät tule kyseeseen, tai jos tiedot halutaan luovuttaa muulla tavalla (esim. Excel-tiedosto tai printti), tiedot luovutetaan yksittäisen tietopyynnön perusteella.

Ratkaisuvalta

- Ratkaisuvalta määräytyy sen mukaan, kuin mitä asiasta on määrätty koulutuksen järjestäjän toimintaa koskevissa lakisääteisissä asiakirjoissa (esim. kunnan tai kaupungin hallintosääntö).
- Ratkaisut, mitä tietoja voidaan luovuttaa opiskeluhuoltopalveluille ja millä menetelmällä, kuuluvat sille, jonka tehtäviin koulutuksen järjestäjä on sen määritellyt.
- Koulutuksen järjestäjän toiminnassa ratkaisuvalta kuuluu tyypillisesti johtoon kuuluvalla henkilölle.
- Rehtorin, opettajan ja muun henkilöstön tulee noudattaa omassa työssään koulutuksen järjestäjän hänelle antamia ohjeistuksia tietojen luovuttamisesta.

2. Henkilötietojen luovuttamisen edellytykset

Henkilötietojen luovuttamisen edellytykset

- Silloin, kun opiskeluhuoltopalvelut tarvitsevat yleistä tietoa koulun toiminnasta tai ajankohtaisista asioista eikä annettaviin tietoihin sisälly henkilötietoja, koulutuksen järjestäjä voi luovuttaa kyseiset tiedot ilman erillistä harkintaa.
- Silloin kun opiskeluhuoltopalveluista pyydetään opiskelijarekisterin tietoja, koulutuksen järjestäjän on tarkistettava henkilötietojen luovuttamisen edellytykset. Edellytyksistä säädetään lähtökohtaisesti julkisuuslain 16 § 3 mom. ja 26 §:ssä, joskin huomioitavaa liittyy myös muuhun lainsäädäntöön.
- Opetushallituksen tukimateriaalissa edellytykset on ryhmitelty seuraavasti: 1) tietoa pyytävällä taholla on oltava lakiin tai suostumukseen perustuva tiedonsaantioikeus, 2) yleisiä tietosuojaperiaatteita on noudatettava, ja 3) valitun tietojenluovutustavan on oltava lainmukainen.

1) Tiedonsaantioikeudet

- Koulutuksen järjestäjän on ennen tietojen luovuttamista tarkistettava, että opiskeluhuoltopalveluilla on lakiin tai suostumukseen perustuva oikeus saada pyytämänsä tiedot.
- Opiskeluhuoltopalvelujen ammattilaisten tiedonsaantioikeudet määräytyvät useamman eri säännöksen perusteella. Soveltuviin säännöksiin vaikuttaa se, ovatko luovutettavat tiedot julkisia vaiko salassa pidettäviä tietoja.
- Luovuttamiseen sovelletaan yleislakina julkisuuslakia, mutta esimerkiksi opiskeluhuoltopalvelujen ammattilaisten oikeudesta salassa pidettävien tietojen saantiin on säädetty erikseen oppilas- ja opiskelijahuoltolaissa, kutakin koulutusmuotoa koskevassa laissa sekä kulloinkin soveltuvassa sosiaali- ja terveydenhuollon lainsäädännössä.

Esimerkki arvioinnista

- Terveystarkastaja pyytää koulutuksen järjestäjältä tietoja vastuullaan olevan oppilaitoksen opiskelijoista terveystarkastusten järjestämiseksi: nimet, syntymäajat, sekä opiskelijan ryhmä-/luokkatiedon.
- Tiedonsaantioikeuden arviointi: Pyydetyt tiedot ovat lähtökohtaisesti julkisia. Tietojen luovuttaminen perustuu julkisuuslain 16 §:n 3 momenttiin. Tiedot ovat välttämättömiä koulu- ja opiskeluterveydenhuollon terveystarkastusten järjestämiseksi. Järjestämisvelvollisuudesta on säädetty laissa.
- Koulu- ja opiskeluterveydenhuollon edustajalla on tietosuoja-asetuksen 6(1)c artiklan perusteella oikeus tietojen käsittelyyn lakisääteisen velvoitteen nojalla. Tietojen luovuttamiseen ei pyydetä suostumusta.

2) Tietosuojaperiaatteet

- Tietosuojaperiaatteista on säädetty EU:n yleisessä tietosuoja-asetuksessa (5 art.)
Näitä periaatteita ovat:
 - i) lainmukaisuus, kohtuullisuus ja läpinäkyvyys,
 - ii) käyttötarkoitussidonnaisuus,
 - iii) tietojen minimointi,
 - iv) täsmällisyys,
 - v) säilytyksen rajoittaminen, sekä
 - vi) eheys ja luottamuksellisuus.
- Tietojen luovutuksissa korostuu erityisesti tietojen minimointiperiaate.

Esimerkki arvioinnista

- Terveystarkastaja pyytää koulutuksen järjestäjältä tietoja vastuullaan olevan oppilaitoksen opiskelijoista terveystarkastusten järjestämiseksi: nimet, syntymäajat, sekä opiskelijan ryhmä-/luokkatiedon.
- Yleisten tietosuojaperiaatteiden arviointi: i) koulu- ja opiskeluterveydenhuollolla on lain mukainen käsittelyperuste (TAS 6(1)c art.) ja tietojen käsittely on kohtuullista suhteessa käsittelyn tarkoitukseen, ii) henkilötietojen käsittelyn tarkoitus on suunniteltu etukäteen ja niitä kerätään vain tiettyä, nimenomaista ja laillista tarkoitusta varten, iii) pyydetty tiedot ovat asianmukaisia, olennaisia ja rajoitettuja tietojen käyttötarkoituksen kannalta, iv) tiedot ovat täsmällisiä, ja niiden v) säilytysajasta, vi) eheydestä ja luottamuksellisuudesta huolehditaan (ml. luovutustavan tietoturva).

3) Tietojenluovutustavat

- Koulutuksen järjestäjä voi luovuttaa tietoja kolmella eri tavalla. Näitä tapoja ovat
 - tekninen rajapinta (tietojenvaihto tapahtuu automaattisesti tietojärjestelmien välillä),
 - katseluyhteys (tietojärjestelmään toteutettu, tietoaineiston katselun mahdollistava rajattu näkymä), sekä
 - muu tapa (kopio, tuloste, antamalla tiedot sähköisessä muodossa, tai suullisesti).
- Teknisestä rajapinnasta ja katseluyhteydestä sekä niiden käytön edellytyksistä on säädetty tarkemmin tiedonhallintalain (906/2019) 22 § ja 23 §:ssä. Tulkinnasta saatavilla [tiedonhallintalautakunnan suositus](#).
- Muusta tavasta ei tarkemmin säädetty, mutta tavan oltava tietoturvallinen ja luovutuksesta tehtävä riittävä dokumentaatio.

Esimerkki arvioinnista

- Terveystarkastaja pyytää koulutuksen järjestäjältä tietoja vastuullaan olevan oppilaitoksen opiskelijoista terveystarkastusten järjestämiseksi: nimet, syntymäajat, sekä opiskelijan ryhmä-/luokkatiedon.
- Tietojen luovutustavan arviointi: jos tietoja on pyydetty teknisen rajapinnan tai katseluyhteyden välityksellä luovutettavaksi, koulutuksen järjestäjän on arvioitava, täyttyvätkö tiedonhallintalaissa säädetyt edellytykset näiden luovutustapojen käyttämiseksi ja tehtävä ratkaisu tämän arvion perusteella.
- Tietoja saa ja voi luovuttaa myös muulla tavalla. Jos terveystarkastaja on esimerkiksi pyytänyt tietoja listana (excel-taulukko tai paperituloste), tiedot voi tällä tavalla luovuttaa. Paikallisesti tulee tarkistaa oman organisaation ohjeistus tietoturvalisistä tavoista tietojen antamiseksi.

3. Tietojen luovutus terveydenhoitajalle, kuraattorille ja psykologille

Tietojen luovutus lakiin perustuen

- Yksilökohtainen opiskeluhuolto perustuu vapaaehtoisuuteen ja yhteistyöhön opiskelijan ja hänen huoltajansa kanssa.
- Yksilökohtaisessa opiskeluhuollossa on kuitenkin tunnistettu useampia prosesseja, joihin liittyen esimerkiksi terveydenhoitajalla, kuraattorilla ja psykologilla on suoraan lain nojalla oikeus saada tarvitsemansa julkiset ja salassa pidettävät tiedot ilman suostumusta.
- Huom. perusopetuslain mukaisessa koulunkäynnin ja oppimisen tuessa myös lähtökohtana yhteistyö ja vuorovaikutus oppilaan ja hänen huoltajansa kanssa, mutta kyse ei ole opiskeluhuollosta eikä tuki edellytä oppilaan tai tämän huoltajan suostumusta.

Tietojen luovutus suostumukseen perustuen

- Tilanteessa jossa opiskeluhuoltopalvelujen ammattilaisilla ei ole oikeutta saada opiskelijan tai hänen huoltajansa tietoja opiskelijarekisteristä suoraan lakiin perustuen, tietojen luovuttamiseen tarvitaan suostumus.
- Suostumuksen on sisällöllisesti vastattava tietosuoja-asetuksen 6(1)a artiklassa tarkoitettua suostumusta. Suostumuksen on oltava yksilöity, tietoinen, aidosti vapaaehtoinen ja yksiselitteinen tahdonilmaisu. Opiskeluhuoltopalvelut vastaavat suostumuksen pyytämisestä.
- Koulutuksen järjestäjän on dokumentoitava suostumus riittävällä tavalla, jotta se voi myöhemmin osoittaa toimineensa lain mukaisesti. Koulutuksen järjestäjän on pysyttävä osoittamaan, että tiedonsaantioikeuden peruste (ts. suostumus) on ollut olemassa tietojen luovutushetkellä.

Mitä opiskelijan tai hänen huoltajansa tietoja voidaan luovuttaa terveydenhoitajalle ilman suostumusta?

- Terveydenhoitajalle saa luovuttaa
 - opiskelijan nimen, syntymäajan sekä luokka- tai ryhmätiedot opiskelijan yksilöintiä ja koulu- ja opiskeluterveydenhuollon terveystarkastusten järjestämistä varten, sekä
 - opiskelijan huoltajan nimen, yhteystiedot ja tiedonsaantioikeudet, kun terveydenhoitajalla on tarve olla yhteydessä opiskelijan huoltajaan.
- Näiden tietojen luovuttaminen perustuu suoraan lakiin, eikä tietojen luovuttamiseen pyydetä suostumusta. Tiedot voidaan antaa myös esim. listana tai soiton perusteella.

Mihin opiskelijan tai hänen huoltajansa tietojen luovutukseen terveydenhoitajalle tarvitaan suostumus?

- Jos terveydenhoitaja tarvitsee muita tietoja opiskelijan tuen tarpeen selvittelyä ja tukemista varten, terveydenhoitaja määrittelee tapauskohtaisesti tarvitsemansa tiedot. Tarve voi kohdistua koko opiskelijarekisterin tietosisältöön (mukaan lukien poissaolot, tuen tarpeet, jne.).
- Näiden tietojen luovuttaminen edellyttää suostumusta opiskelijalta tai hänen huoltajaltaan opiskelijan itsenäisestä päätöskyvystä riippuen. Suostumus tarvitaan kirjallisena.
- Ks. kaavio [täältä](#).

Mitä opiskelijan tai hänen huoltajansa tietoja voidaan luovuttaa kuraattorille ilman suostumusta?

- Kuraattorille saa luovuttaa
 - opiskelijan nimen ja syntymäajan sekä luokka- tai ryhmätiedon opiskelijan yksilöintiä varten ja sen tarkistamiseksi, onko opiskelijalla oikeus saada kuraattoripalveluita, sekä
 - opiskelijan huoltajan nimen, yhteystiedot ja tiedonsaantioikeudet, kun kuraattorilla on tarve olla yhteydessä opiskelijan huoltajaan.
- Näiden tietojen luovuttaminen perustuu suoraan lakiin eikä luovuttamiseen pyydetä suostumusta. Tiedot voidaan antaa myös esim. listana tai soiton perusteella.
- Luovutus edellyttää asiakkuuden olemassaoloa.

Mihin opiskelijan tai hänen huoltajansa tietojen luovutukseen kuraattorille tarvitaan suostumus?

- Jos kuraattorilla on tarve saada opiskelijaan liittyviä muita tietoja palvelun tarpeen ja kiireellisyyden arviointia tai kuraattoripalveluiden toteuttamista varten, kuraattori määrittelee tapauskohtaisesti tarvitsemansa välttämättömät tiedot.
- Välttämättömien tietojen luovuttaminen perustuu lakiin sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista (812/2000) 20 §:n, eikä tietojen luovuttamiseen pyydetä suostumusta. 1.1.2024 alkaen sovelletaan lakia sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käsittelystä (703/2023), 64 § 1 mom.
- Tarve voi kohdistua koko opiskelijarekisterin tietosisältöön (ml. poissaolot, tuen tarpeet jne.).

Mihin opiskelijan tai hänen huoltajansa tietojen luovutukseen kuraattorille tarvitaan suostumus? (jatkuu)

- Muiden kuin välttämättömien tietojen luovuttaminen edellyttää suostumusta opiskelijalta tai hänen huoltajaltaan opiskelijan itsenäisestä päätöskyvystä riippuen. Suostumus tarvitaan kirjallisena.
- Luovutus edellyttää asiakkuuden olemassaoloa.
- Ks. kaavio [täältä](#).

Mitä opiskelijan tai hänen huoltajansa tietoja voidaan luovuttaa psykologille ilman suostumusta?

- Psykologille saa luovuttaa
 - opiskelijan nimen ja syntymäajan sekä luokka- tai ryhmätiedot opiskelijan yksilöintiä varten ja sen tarkistamiseksi, onko opiskelijalla oikeus saada psykologipalveluita, sekä
 - opiskelijan huoltajan nimen, yhteystiedot ja tiedonsaantioikeudet, kun psykologilla on tarve olla yhteydessä opiskelijan huoltajaan.
- Näiden tietojen luovuttaminen perustuu suoraan lakiin eikä tietojen luovutukseen pyydetä suostumusta. Tiedot voidaan antaa myös esim. listana tai soiton perusteella.
- Luovutus edellyttää asiakkuuden olemassaoloa.

Mihin opiskelijan tai hänen huoltajansa tietojen luovuttamiseen psykologille tarvitaan suostumus?

- Jos psykologi tarvitsee muita tietoja psykologipalveluiden toteuttamista varten, psykologi määrittelee tarvitsemansa tiedot tapauskohtaisesti. Tarve voi kohdistua koko opiskelijarekisterin tietosisältöön (mukaan lukien poissaolot, tuen tarpeet, jne.).
- Näiden tietojen luovuttaminen edellyttää suostumusta opiskelijalta tai hänen huoltajaltaan opiskelijan itsenäisestä päätöskyvystä riippuen. Suostumus tarvitaan kirjallisesti.
- Luovutus edellyttää asiakkuuden olemassaoloa.
- Ks. Kaavio [täältä](#).

Miksei koulu- ja opiskeluterveydenhuollolla tai psykologilla ole kuraattoria vastaavaa oikeutta saada opiskelijaan liittyviä välttämättömiä tietoja opiskeluhuollon palvelun tarpeen ja kiireellisyyden arviointia varten suoraan lakiin perustuen?

- Kuraattorin oikeus saada välttämättömät tiedot opiskeluhuollon palvelun tarpeen ja kiireellisyyden arviointia varten perustuu sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annetun lain (812/2000) 20 §:n.
- Koulu- ja opiskeluterveydenhuollolle tai psykologille ei ole säädetty vastaavaa tiedonsaantioikeutta.

Voiko opiskelijan huoltajan/huoltajien nimet, yhteystiedot ja tiedoksisaantioikeudet luovuttaa terveydenhoitajalle, lääkärille, kuraattorille tai psykologille, jos tämä vastaa monialaisen asiantuntijaryhmän koollekutsumisesta?

- Kyllä. Opiskeluhoitopalvelujen ammattilaisella on oikeus saada nämä tiedot mainittua tarkoitusta varten.

Miksi opiskelijarekisterin tietojen käsittelyyn sovelletaan eri sääntöjä silloin, kun tietoja käsittelee rehtori, opettaja tai esim. kouluvalmentaja? Eikö kuraattoreilla, psykologeilla, terveydenhoitajilla ja lääkäreillä ole vastaava tarve päästä käsittelemään opiskelijan tietoja?

- Koulutuksen järjestäjä on kerännyt opiskelijoiden tiedot opiskelijarekisteriin lakisääteisen koulutuksen järjestämistä varten. Tämä on opiskelijarekisterin alkuperäinen käyttötarkoitus (käyttötarkoitussidonnaisuuden periaate).
- Silloin kun rehtori, opettaja tai kouluvalmentaja käsittelee opiskelijarekisterissä olevia tietoja em. tarkoitusta varten, koulutuksen järjestäjä voi tarvittaessa antaa heille pääsyn opiskelijarekisterin tietoihin määrittelemällä henkilöille työ- ja virkatehtävien mukaiset käyttöoikeudet järjestelmään.

- Silloin kun opiskelijarekisterin tietoja on tarkoitus antaa opiskeluhuoltopalvelujen ammattilaisille opiskeluhuoltopalvelujen ja monialaisen yksilökohtaisen opiskeluhuollon järjestämiseksi, tietojen käyttötarkoitus muuttuu.
- Kyseessä on tietojen luovuttaminen toiselle rekisterinpitäjälle ja/tai toiseen henkilörekisteriin, jolloin sovellettavaksi tulevat tietojen luovuttamista koskevat säännökset.
- Luovutussäännösten soveltamisen kannalta ei ole merkitystä sillä, työskentelevätkö kuraattorit, psykologit, terveydenhoitajat ja lääkärit hyvinvointialueen, Helsingin kaupungin tai yksityisen koulutuksen järjestäjän palveluksessa.

Jos kuraattorilla, psykologilla, terveydenhoitajalla tai lääkärillä on mahdollisuus saada jotkin opiskelijan tai tämän huoltajan tiedot suoraan omista järjestelmistään, voiko koulutuksen järjestäjä luovuttaa näitä tietoja heille opiskelijarekisteristä?

- Jos tarvittava tieto on jo kuraattorin, psykologin, terveydenhoitajan tai lääkärin saatavilla, tietoa ei ole tarvetta eikä sitä tule erikseen pyytää koulutuksen järjestäjältä.

Miksei käyttöoikeuksia opiskelijahallintojärjestelmiin, kuten Wilmaan voida määritellä valtakunnallisesti?

- Opetushallituksella ei ole toimivaltaa linjata teknisten rajapintojen tai katseluyhteyksien käytöstä tai niiden yhteydessä tehtävien rajausten lainmukaisuudesta. Koulutuksen järjestäjän on omassa toiminnassaan arvioitava nämä seikat ja tehtävä sitä koskevat ratkaisut paikallisesti.
- Opetushallituksen tukimateriaalissa on käsitelty terveydenhoitajien, kuraattorien ja psykologien tiedonsaantioikeuksia niissä prosesseissa, jotka arkkitehtuurityössä on tunnistettu. Kuvaukset täydentyvät arkkitehtuurityön edetessä.

Kuka vastaa siitä, jos opiskelijarekisteri ei vastaa tiedonhallintalain vaatimuksia? Vastaako järjestelmätoimittaja tästä milteen osin vai pitääkö tarvittavista muutoksista maksaa?

- Koulutuksen järjestäjä vastaa rekisterinpitäjänä siitä, että se on luovuttanut opiskelijarekisterin tiedot lainmukaisella tavalla. Tämä kattaa myös luovutustavan teknisen toteutuksen.
- Koulutuksen järjestäjän tulee noudattaa hankintasopimusta, joka on tehty järjestelmätoimittajan kanssa. Järjestelmätoimittaja vastaa hankintasopimuksen mukaisesti toimittamistaan järjestelmistä. Sopimuksessa on määriteltynä myös palvelun hinnoittelu, jonka mukaan muutosten kustannukset määräytyvät.

4. Viestintä opiskelijoille ja huoltajille opiskeluhuolto- palveluista

Tietojen käsittelyyn liittyvät vaatimukset

- Jos koulutuksen järjestäjä ja opiskeluhuoltopalvelut haluavat käyttää opiskelijahallintojärjestelmän viestintäominaisuutta, molempien on omalta osaltaan tarkistettava, että ne pystyvät täyttämään valitussa ratkaisussa niille kuuluvat lakisääteiset velvoitteet.
- Koulutuksen järjestäjä ja opiskeluhuoltopalvelut toimivat edellä mainitussa tilanteessa itsenäisinä viranomaisina. Myös viestit opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa kanssa kuuluvat eri henkilörekistereihin, joilla on eri käyttötarkoitus.
- Koulutuksen järjestäjän yhteydenpito huoltajiin kuuluu osaksi opiskelijarekisteriä ja sen käyttötarkoituksen mukaan määräytyvää tietojenkäsittelyä. Vastaavasti opiskeluhuoltopalveluiden ammattilaisten lähettämät viestit sisältyvät kunkin palvelun omiin rekistereihin ja ovat salassa pidettäviä tietoja.

Tietojen käsittelyyn liittyvät vaatimukset

- Koulutuksen järjestäjän ja opiskeluhuoltopalveluiden tietojen tulisi järjestelmässä pysyä erillään eikä esimerkiksi opettajilla tai rehtoreilla voi olla pääsyä opiskeluhuollon käymään viestittelyyn (tai toisin päin).
- Viestinnän suunnittelussa on huomioitava usean lain vaatimuksia, ml. tiedonhallintalaki, tietosuoja-asetus ja tietosuoja-laki, digipalvelulaki (306/2019), sähköisen asioinnin laki (13/2003) sekä mahdollisesti sovellettavaksi tuleva sosiaali- ja terveydenhuollon tietojenkäsittelyä koskeva sääntely.
- On mahdollista, että viestintäratkaisusta tulisi tehdä tiedonhallintalain mukainen muutosvaikutustenarviointi sekä tietosuoja-asetuksen mukainen vaikutustenarviointi.

Hankintaan liittyvät vaatimukset

- Koulutuksen järjestäjällä on oletettavasti voimassa oleva hankintasopimus opiskelijahallintojärjestelmästä järjestelmätoimittajan kanssa.
- Hankintasopimukset ovat sitovia eikä koulutuksen järjestäjällä lähtökohtaisesti ole yksipuolista oikeutta muuttaa hankintasopimusta. Myös hankintalaissa (1397/2016) hankintasopimuksen muuttamista kesken sopimuskauden on rajoitettu.
- Koulutuksen järjestäjän ja opiskeluhuoltopalvelujen on tarkistettava, salliiko hankintasopimus suunnitellun käytön, eli viestintämahdollisuuden käyttöönoton opiskeluhuoltopalveluille, vai onko hankintasopimukseen tehtävä muutoksia.
- Jos sopimusmuutoksia tehtävä, on tarkistettava salliiko hankintalaki ja –sopimus muutosten tekemisen.

Voivatko opiskeluhuoltopalveluiden ammattilaiset käyttää koulutuksen järjestäjän opiskelijahallintojärjestelmän viestintäominaisuutta, kuten Wilmaa yhteydenpitoon opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa kanssa? Entä monialaisen asiantuntijaryhmän kokoamiseen?

- Koulutuksen järjestäjän ja opiskeluhuoltopalveluiden on omalta osaltaan tarkistettava, että ne pystyvät toteuttamaan valitussa viestintäratkaisussa niille kuuluvat lakisääteiset velvoitteet, joita on käsitelty tarkemmin edellä.
- Opetushallituksella ei ole toimivaltaa ottaa kantaa opiskelijahallintojärjestelmän viestintäpalvelun ominaisuuksien lainmukaisuuteen tai hankintasopimusten sisältöön. Periaatteellista estettä yhteisen viestintäpalvelun käyttöön ei kuitenkaan pitäisi olla, jos laissa säädettyt seikat on voitu paikallisesti huomioida ja hankintasopimus mahdollistaa suunnitellun käytön.

Opiskeluhuoltoon ja koulutukseen liittyviä ennakkokysymyksiä

Heidi Ruonala, Kristiina Laitinen,
Petri Niemi, Christine Söderek,
Marke Hietanen-Peltola

Mitä tietoja voi nivelvaiheessa luovuttaa uudelle opetuksen järjestäjälle? Voiko opiskeluhuolto olla mukana tiedonsiirtopalaverissa? 1/2

- Perusopetuslain 40 §:n mukaan, kun esiopetukseen osallistuva lapsi siirtyy toisen opetuksen järjestäjän 26 a §:n mukaiseen esiopetukseen tai 26 §:n mukaan järjestämään perusopetukseen, on aikaisemman opetuksen järjestäjän salassapitosäännösten estämättä viipymättä toimitettava lapsen opetuksen järjestämisen kannalta välttämättömät tiedot uudelle opetuksen järjestäjälle. Vastaavat tiedot voidaan antaa myös uuden opetuksen järjestäjän pyynnöstä.
- Oppivelvollisuuslain 23 §:n mukaan oppivelvollisen siirtyessä toisen koulutuksen järjestäjän koulutukseen, aikaisemman koulutuksen järjestäjän on salassapitosäännösten estämättä viipymättä toimitettava oppivelvollisen koulutuksen järjestämisen kannalta välttämättömät tiedot uudelle koulutuksen järjestäjälle. Opetuksen järjestäjä päättää, miten tietojen luovutus käytännössä toteutetaan.

Mitä tietoja voi nivelvaiheessa luovuttaa uudelle opetuksen järjestäjälle? Voiko opiskeluhuolto olla mukana tiedonsiirtopalaverissa? 2/2

- Tapauskohtaisesti tulee harkita, mitä tietoja siirretään. Kaikkia tietoja ei tule automaattisesti siirtää.
- Opetuksen järjestäjä päättää, kuka sen henkilökunnasta käytännössä vastaa tietojen siirtämisestä.
- Opiskelijan siirtyessä saman opetuksen järjestäjän yksikköön kysymys ei ole tietojen luovuttamisesta. Oppilaitoksen henkilökunnalla oikeus opiskelijaa koskeviin tietoihin niiltä osin kuin tietoja tarvitaan työtehtävien hoitamiseksi.
- Mahdolliseen tiedonsiirtopalaveriin osallistuvat ainoastaan ne opetuksen järjestäjän ja opiskeluhuoltopalvelujen henkilöstön edustajat, joiden tehtäviin asia kuuluu.

Noudatetaanko tietojen luovutuksessa opiskeluhuoltopalveluilta koulutuksen järjestäjälle samoja periaatteita varhaiskasvatuksessa ja täysi-ikäisten opiskelijoiden osalta?

- Varhaiskasvatus ei kuulu opiskeluhuollon piiriin. Tiedonsiirtoon varhaiskasvatuksesta neuvolapalveluihin sovelletaan kuitenkin lähtökohtaisesti samoja periaatteita.
- Tietojen luovuttamisessa tulee noudattaa samoja periaatteita lapsen tai opiskelijan iästä riippumatta lukuun ottamatta tilannetta, jossa hän siirtyy toisen opetuksen järjestäjän koulutukseen. Säännökset välttämättömien tietojen siirtämisestä uudelle opetuksen järjestäjälle koskevat vain oppivelvollisia sekä esikoululaisia.
- Varhaiskasvatuksen ja oppilaitoksen henkilökunnalla on oikeus lasta ja opiskelijaa koskeviin tietoihin niiltä osin kuin tietoja tarvitaan työtehtävien hoitamiseksi.

Miten tietojen luovutus tapahtuu kansanopistossa oppivelvollisten opistovuodella ja toisaalta kansanopistossa muilla kursseilla/linjoilla opiskelevilla täysi-ikäisillä/ala-ikäisillä opiskelijoilla?

- Oppivelvollisten osalta oppivelvollisuuslain 23 §:n mukaan uudelle opetuksen järjestäjälle voidaan siirtää opetuksen järjestämisen kannalta välttämättömät tiedot.
- Oppilas- ja opiskeluhuoltolain 22 §:n mukaan oppilaitoksen henkilöstö, opiskeluhuoltopalveluja toteuttavat sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöt taikka niiden toimeksiannosta tai muutoin niiden lukuun opiskeluhuollon toimenpiteisiin osallistuvat ammattihenkilöt, opetusharjoittelua suorittavat ja muut opetuksen tai yksilökohtaisen opiskeluhuollon toteutukseen osallistuvat henkilöt taikka opetuksen ja koulutuksen järjestämisestä vastaavien toimielinten jäsenet eivät saa antaa henkilölle, joka ei osallistu kyseisen opiskelijan yksilökohtaiseen opiskeluhuoltoon opiskeluhuoltorekisteriin sisältyviä tietoja tai muuten tietoonsa saamia opiskelijaa koskevia salassa pidettäviä tietoja, jos siihen ei ole:
 - 1) asianomaisen henkilön tai, ellei hänellä ole edellytyksiä arvioida annettavan suostumuksen merkitystä, hänen laillisen edustajansa kirjallista, yksilöityä suostumusta; taikka 2) tiedon luovuttamiseen oikeuttavaa lain säännöstä.

Missä tilanteissa kuraattori täytyy pyytää HOKS-palaveriin? Tuleeko siihen pyytää lupa opiskelijalta/ huoltajalta?

- Koulutuksen järjestäjä laatii ja päivittää henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman yhdessä opiskelijan kanssa. Suunnitelman laadintaan ja päivittämiseen osallistuu koulutuksen järjestäjän nimeämä opettaja, opinto-ohjaaja tai tarvittaessa muu koulutuksen järjestäjän edustaja.
- Koulutuksen järjestäjä päättää esimerkiksi sen, millainen rooli henkilökohtaistamisessa on tutkinnosta vastaavalla opettajalla tai opettajatiimillä, opinto-ohjaajalla, erityisopettajalla tai muulla koulutuksen järjestäjän edustajalla. Alaikäisen opiskelijan huoltajalla tai edustajalla on mahdollisuus osallistua opiskelijalle tehtävien henkilökohtaisten suunnitelmien laadintaan ja päivittämiseen.
- Opiskeluhuoltopalvelujen henkilöstön osallistumisesta ei ole laissa säädetty. Koulutuksen järjestäjä voi kutsua myös kuraattorin mukaan, mutta tämä on hyvä tehdä yhteistyössä opiskelijan tai tämän huoltajan kanssa.

Tarvitaanko alaikäisen lapsen huoltajalta kirjallinen lupa terveystietojen vakuutusyhtiölle siirtämiseksi?

- Perusopetuslain 34 §:n mukaan koulussa tai muussa opetuksen järjestämispaikassa, koulumatkalla ja majoituksessa sattuneen tapaturman hoito on oppilaalle maksuton.
- Koska opetuksen järjestäjän tulee vastata tapaturman hoidosta, on sillä perusopetuslain nojalla oikeus käsitellä oppilaan terveystietoja ja myös tarvittaessa toimittaa ne opetuksen järjestäjän vakuutusyhtiölle. Suostumusta huoltajilta ei tarvita.

Voiko opetuksen järjestäjän edustaja kertoa oppilaan sijoituksesta opiskeluhuoltopalveluille tai toisin päin?

- Sosiaalihuollon asiakkuus on salassa pidettävä tieto. Opettaja ei voi luovuttaa tietoa opiskeluhuollon henkilökunnalle ilman opiskelijan tai huoltajan suostumusta.
- Oppilas- ja opiskeluhuoltolain 23 §:n mukaan opiskelijan yksilökohtaisen opiskeluhuollon järjestämiseen ja toteuttamiseen osallistuvilla on salassapitovelvollisuuden estämättä oikeus saada toisiltaan ja luovuttaa toisilleen sekä opiskeluhuollosta vastaavalle viranomaiselle sellaiset tiedot, jotka ovat välttämättömiä yksilökohtaisen opiskeluhuollon järjestämiseksi ja toteuttamiseksi.
- Myös tieto sijoituksesta voidaan tämän perusteella kertoa muille opiskeluhuollon työntekijöille sekä opettajalle, jos se katsotaan perusopetuslain 40 §:n 2 momentissa tarkoitetulla tavalla välttämättömäksi tiedoksi.
- Huom! Lastensuojelulaissa (417/2017) säädetään lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän tai muun lastensuojelun työntekijän veloitteesta tehdä yhteistyötä varhaiskasvatuksen, perusopetuksen tai muun lapsen opetuksen tai koulutuksen järjestäjän kanssa lapsen kodin ulkopuolisen sijoituksen valmistelun aikana sekä sijoituksen aikana.

Miten huoltajatunnukset Wilmaan lähetetään, kun huoltajalla on usein eri nimi kuin opiskelijalla?

- Tunnusta ei tarvitse lähettää, vaan sen luo käyttäjä itse. Nimen eroavaisuudella ei siksi ole väliä.

Wilman pedagogisen suunnitelman opiskelijakohtaisen lomakkeen näkyminen lukion opettajalle (jos opettaja tietoa tarvitsee). Miksi lukioissa ei ole täppää kohdassa ”opettaja näkee pedagogiset asiakirjat”? Onko OPH:lla ja lainsäätäjällä ohjeistusta pedagogisen suunnitelman lomakkeen näkyvyydestä? Lomake on kuitenkin salassa pidettävä, mutta kunta on rajannut näkyvyyden.

- Tiedonhallintalain 16 §:n mukaan ”Tietojärjestelmästä vastuussa olevan viranomaisen on määriteltävä tietojärjestelmän käyttöoikeudet. Käyttöoikeudet on määriteltävä käyttäjän tehtäviin liittyvien käyttötarpeiden mukaan, ja ne on pidettävä ajantasaisina.” Koulutuksen järjestäjä vastaa käyttöoikeuksien määrittelystä. Opetushallituksella ei ole ohjetta pedagogisen suunnitelman lomakkeen näkyvyydestä.

Kuinka menetellään opiskelijoiden tietojen luovutuksessa etsivään nuorisotyöhön niiden opiskelijoiden osalta, jotka katsotaan eronneeksi opinnoista (ei oppivelvolliset alle 29- vuotiaat) ja joilla ei ole aiempaa kuraattorin asiakkuutta?

- Nuorisolain (1285/2016, 11 §) mukaan koulutuksen järjestäjällä voi olla velvollisuus tai oikeus luovuttaa nuoren yksilöinti- ja yhteystiedot.
- Koulutuksen järjestäjän on luovutettava nuoren yksilöinti- ja yhteystiedot sen etsivää nuorisotyötä varten muusta kuin oppivelvollisesta nuoresta, joka keskeyttää opinnot ammatillisessa koulutuksessa, lukiokoulutuksessa tai tutkintokoulutukseen valmentavassa koulutuksessa.
- Nuoren yksilöinti- ja yhteystiedot voidaan luovuttaa etsivään nuorisotyötä varten, jos nuori on päättänyt perusopetuksen, mutta ei ole sijoittunut perusopetuksen jälkeisiin opintoihin tai nuori on keskeyttänyt opinnot ammatillisessa koulutuksessa, lukiokoulutuksessa tai tutkintokoulutukseen valmentavassa koulutuksessa.
- Myös muu viranomainen (eli esimerkiksi kuraattori, sosiaalityöntekijä tai te-toimiston virkailija) voivat luovuttaa tiedot nuoresta, jos viranomainen arvioi tehtävässään saamiensa tietojen perusteella ja nuoren tilanne ja tuen tarve kokonaisuudessaan huomioon otettuna nuoren tarvitsevan viipymättä tukea päästäkseen palvelujen ja muun tuen piiriin.

Konsultaation määrittelemine on ollut haasteellista, koska sitä ei mainita laissa. Kuitenkin se on nyt ainoa kohta, jossa opettaja voi puhua muista kuin oppimisen ongelmista asiantuntijoiden kanssa oppilaan nimellä (tietenkin lupa täytyy kysyä etukäteen). Löytyykö tähän ohjeistusta.

- Tietoa konsultaatiosta löytyy Monialaisen opiskeluhoollon ja sen johtamisen oppaassa, sivulla 106 alkaen <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-302-292-8>

Miten monialainen asiantuntijaryhmä kootaan?

- Oppilas- ja opiskelijahuoltolain 14 §:n mukaan yksittäisen opiskelijan tai tietyn opiskelijaryhmän tuen tarpeen selvittämiseen ja opiskeluhuollon palvelujen järjestämiseen liittyvät asiat käsitellään tapauskohtaisesti koottavassa monialaisessa asiantuntijaryhmässä. Asiantuntijaryhmään voidaan nimetä asiantuntijoita jäseneksi vain opiskelijan, tai, ellei hänellä ole edellytyksiä arvioida annettavan suostumuksen merkitystä, hänen huoltajansa suostumuksella. Asiantuntijaryhmä nimeää keskuudestaan vastuuhenkilön.
- Ryhmän kokoaa se opiskeluhuollon toimija, joka havaitsee monialaisen opiskeluhuollon tarpeen ja jolle asian selvittäminen työtehtävien perusteella kuuluu.
- Ryhmän kokoamista ei voi määritellä tietyn henkilön tai ammattiryhmän tehtäväksi. Kukaan ammattilainen ei ole tarpeellinen kaikissa asiantuntijaryhmissä.

Onko koulutuksen järjestäjän edustajalla oikeus aina osallistua monialaisen asiantuntijaryhmän kokoukseen?

- Oppilas- ja opiskeluhuoltolain 14 §:n mukaan yksittäisen opiskelijan tuen tarpeen selvittämiseen ja opiskeluhuoltopalvelujen järjestämiseen liittyvät asiat käsitellään tapauskohtaisesti koottavassa monialaisessa asiantuntijaryhmässä. Asiantuntijaryhmään kuuluu aina sekä opetushenkilöstöä että opiskeluhuoltopalvelujen ammattilaisia.
- Asiantuntijaryhmään voidaan nimetä asiantuntijoita jäseneksi vain opiskelijan, tai, ellei hänellä ole edellytyksiä arvioida annettavan suostumuksen merkitystä, hänen huoltajansa suostumuksella. Opiskelijan ja hänen läheistensä luottamuksen ja yksityiselämän suojaamiseksi ryhmän kokoonpano on tarkoituksenmukaista pitää suppeana.
- Millään ammattiryhmällä ei ole oikeutta olla aina mukana asiantuntijaryhmässä, vaan jokainen osallistuja harkitaan oppilaan tarpeen mukaan. Ei ole ketään ammattilaista, jota tarvittaisiin jokaisen oppilaan ryhmään.
- Erityisesti luokanopettajan, luokanvalvojan tai ryhmänohjaajan on suotava olla mukana, jos suostumus siihen on saatavissa.
- Erityisopettaja voi olla mukana vain silloin, kun hänellä on jokin selkeä rooli oppilaan yksityiskohtaisen opiskeluhuollon järjestämisessä ja suostumus on saatu. Pedagogista tukea ei lähtökohtaisesti käsitellä asiantuntijaryhmässä, vaan perusopetuslain, lukiolain tai ammatillisesta koulutuksesta annetun lain mukaisesti.

Kuka vastaa opiskeluhuoltokertomuksesta ja kenellä oikeus tehdä kirjauksia? Voiko opiskelijan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle myöntää käyttäjaoikeus opiskeluhuoltokertomukseen? 1/2

- Oppilas- ja opiskelijahuoltolain 20 §:n mukaan, jos 14 §:ssä tarkoitetussa opiskeluhuollon monialaisessa asiantuntijaryhmässä selvitetään opiskelijan opiskeluhuollon tarvetta ja suunnitellaan opiskeluhuollon tukea, tai kun sen jäsenet toteuttavat jo suunniteltuja ja sovittuja yksilökohtaisia opiskeluhuollon tukitoimia, asiantuntijaryhmän vastuuhenkilön on kirjattava opiskelijan opiskeluhuollon järjestämisen ja toteuttamisen kannalta välttämättömät tiedot opiskeluhuoltokertomukseen.
- Asiantuntijaryhmä valitsee keskuudestaan vastuuhenkilön, joka vastaa prosessin etenemisestä sekä yhteisiä palavereita koskevista kirjauksista opiskeluhuoltokertomukseen. Myös opiskeluhuoltopalvelujen ammattilaisilla tulee olla pääsy oppilaan opiskeluhuoltokertomukseen ja he voivat tehdä siihen kirjauksia silloin, kun he ovat mukana oppilaan asiantuntijaryhmässä.

Kuka vastaa opiskeluhuoltokertomuksesta ja kenellä oikeus tehdä kirjauksia? Voiko opiskelijan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle myöntää käyttäjaoikeus opiskeluhuoltokertomukseen? 2/2

- Yksilökohtaisen monialaisen asiantuntijaryhmän kokoontumisiin voi ryhmän jäsenten lisäksi osallistua myös muita henkilöitä (esimerkiksi opiskelijan läheisiä tai opiskeluhuollon yhteistyötahoja) opiskelijan, tai hänen kypsyystasonsa niin edellyttäessä huoltajan tai muun laillisen edustajan, kirjallisen suostumuksen perusteella. Näistä ulkopuolisista osallistujista ei kuitenkaan tule asiantuntijaryhmän jäseniä. Heille taikka opiskelijalle tai huoltajille itselleen ei voida myöskään antaa käyttöoikeuksia tai oikeutta tehdä kirjauksia opiskeluhuoltorekisteriin. Kirjauksia sinne saavat tehdä vain asiantuntijaryhmän jäsenet ammatillisen harkinnan mukaisesti.
- Opiskeluhuoltokertomusten arkistoinnissa ja säilyttämisajoissa tulee noudattaa paikallista arkistonmuodostussuunnitelmaa.

Millaista tietoa opiskeluhuoltopalvelujen pitää välittää koulutuksen järjestäjälle?

- Perusopetuslain 40 §:n mukaan salassapidon estämättä on oppilaan oppilashuoltotyöhön osallistuvilla oikeus saada toisiltaan ja luovuttaa toisilleen sekä oppilaan opettajalle, rehtorille ja tämän lain mukaisesta opetuksesta ja toiminnasta vastaavalle viranomaiselle oppilaan opetuksen asianmukaisen järjestämisen edellyttämät välttämättömät tiedot.
- Opetuksen järjestämisen kannalta välttämättömät tiedot arvioitaisiin kussakin yksittäistapauksessa erikseen. Arvioitaessa esimerkiksi opettajan oikeutta saada oppilaan terveydentilaa koskevia tietoja kouluterveydenhuollosta kyseisen säännöksen nojalla, on arvioitava, onko kyseisillä tiedoilla merkitystä oppilaan opetuksen järjestämisessä.
- Esimerkiksi jos oppilaalla on sairaus, joka opettajan tulee ottaa huomioon opetustilanteissa, kyse on säännöksessä tarkoitettusta tiedosta, joka on opettajan välttämätöntä tietää, jotta hän voi järjestää opetustilanteet siten, että oppilaan tai muiden oppilaiden turvallisuus ei vaarannu. Sama koskee esimerkiksi lukivaikeutta. Kysymys on salassa pidettävästä diagnoosista, mutta jota koskeva tieto on välttämätön opetuksen järjestämiseksi.

Saako oppilaitokseen osoitettu psykologi tai kuraattori olla kertomatta koulutuksen järjestäjälle opiskelijan opintojen järjestämiseen liittyviä välttämättömiä tietoja, jos opiskelija kieltää?

- Opiskeluhuoltopalveluja toteuttavat ammattihenkilöt eivät saa antaa henkilölle, joka ei osallistu kyseisen opiskelijan yksilökohtaiseen opiskeluhuoltoon opiskeluhuoltorekisteriin sisältyviä tietoja tai muuten tietoonsa saamia opiskelijaa koskevia salassa pidettäviä tietoja, jos siihen ei ole: 1) asianomaisen henkilön tai, ellei hänellä ole edellytyksiä arvioida annettavan suostumuksen merkitystä, hänen laillisen edustajansa kirjallista, yksilöityä suostumusta; taikka 2) tiedon luovuttamiseen oikeuttavaa lain säännöstä.
- Oppilas- ja opiskelijahuoltolain 23 §:ssä säädetään poikkeuksista salassapitoon. Lainkohdan perusteella salassa pidettävien tietojen luovuttamiseen oikeuttaa perusopetuslain 40 §:n 2 momentti, jonka perusteella voidaan luovuttaa salassapidon estämättä opetuksen järjestämisen kannalta välttämättömiä tietoja.
- Sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annetun lain 17 §:n perusteella sosiaalihuollon järjestäjä tai toteuttaja saa antaa asiakirjasta salassapitovelvollisuuden estämättä tietoja, jotka ovat välttämättömiä muun muassa opetuksen tarpeen selvittämiseksi tai opetuksen järjestämiseksi tai toteuttamiseksi. Tietoja saa kuitenkin antaa vain, jos tieto on tarpeen lapsen edun tai sosiaalihuollon asiakkaan välttämättömien etujen ja oikeuksien turvaamiseksi eikä asiakkaalla itsellään ole edellytyksiä arvioida asian merkitystä. Tietoja saa antaa toiselle sosiaalihuollon viranomaiselle, sen toimeksiannosta sosiaalihuollon tehtäviä suorittavalle sekä viranomaiselle, kuten opetuksen järjestäjälle.

Millä edellytyksin opetuksen järjestäjä voi antaa opiskeluhuoltohenkilöstölle näkymän oppilashallintojärjestelmässä oleviin tuen järjestämistä koskeviin tietoihin ja asiakirjoihin kuten pedagoginen selvitys ja arvio?

- Oppimisen tukea koskevien tietojen tai pedagogisten asiakirjojen luovuttaminen opiskeluhuoltopalveluille edellyttää pääsääntöisesti suostumusta opiskelijalta tai tämän huoltajalta opiskelijan itsenäisestä päätöskyvystä riippuen.
- Kuraattorille voidaan luovuttaa asiakaslain 20 §:n nojalla sosiaalihuollon asiakassuhteeseen olennaisesti vaikuttavat tiedot ja selvitykset, jotka hyvinvointialueelle laissa säädetyn tehtävän vuoksi ovat välttämättömiä asiakkaan sosiaalihuollon tarpeen selvittämiseksi, sosiaalihuollon järjestämiseksi ja siihen liittyvien toimenpiteiden toteuttamiseksi sekä hyvinvointialueelle annettujen tietojen tarkistamista varten.
- Tietojen luovuttaminen 20 §:n perusteella siis edellyttää tapauskohtaista harkintaa.

Tuleeko huoltajalta pyytää suostumus pedagogisten asiakirjojen laatimiseen yhteistyössä oppilashuoltohenkilöstön kanssa? Onko suositeltavaa, että terveydenhoitaja ja kuraattori osallistuvat erityisen tuen palaveriin opiskelijan ja huoltajien kanssa? Voidaanko terveydenhoitajan ja kuraattorin läsnäolo kieltää?

- Pedagogiset asiakirjat ovat opetuksen järjestämistä ohjaavia asiakirjoja, joiden laatimisesta vastaa ensi sijassa oppilaan opetuksesta vastaavat henkilöt. Oppimissuunnitelma laaditaan, jollei siihen ole ilmeistä estettä, yhteistyössä oppilaan ja huoltajan sekä tarvittaessa oppilaan muun laillisen edustajan kanssa (Perusopetuslaki 16 a §).
- Syy laatia pedagogisia asiakirjoja voi perustua opiskeluhuollon ammattilaisten tekemään psykososiaaliseen tai lääketieteelliseen arvioon (Perusopetuslaki 16 a ja 17 §) mutta niiden laatimisesta vastaavat oppilaan opetuksesta vastaavat henkilöt. Ennen erityisen tuen päätöstä on kuultava oppilasta ja tämän huoltajaa tai laillista edustajaa sekä tehtävä selvitys oppilaan saamasta tehostetusta tuesta ja oppilaan kokonaistilanteesta oppilashuollon ammattihenkilöiden kanssa moniammatillisena yhteistyönä (Perusopetuslaki 17 §).
- Oppimisen ja koulunkäynnin tuessa ei ole kyse opiskeluhuollosta eikä se edellytä oppilaan tai hänen huoltajansa suostumusta. Oppilaan tietojen käsittely perustuu siten suoraan lakiin silloin, kun kyse on perusopetuslain 16 a §:ssä säädetystä moniammatillisesta käsittelystä tehostetun tuen aloittamiseksi ja järjestämiseksi tai 17.3 §:n mukaisesta selvityksestä erityisen tuen tarpeen arvioimiseksi.
- Huoltajan lupaa ei siis tarvita pyydetessä opiskeluhuollolta tietoja pedagogisiin asiakirjoihin tai siihen, että opiskeluhuollon asiantuntijat kutsutaan erityisen tuen palaveriin.

Olemme suunnittelemassa monikielisille oppilaille omaa oppimissuunnitelmaa, joka toimisi samalla lapsen kotoutumissuunnitelmana. Saako siellä olla kirjattuna lapsen maahanmuuttoajankohta ja muut tiedot lapsen kouluhistoriasta? Tämä mahdollinen tieto tulisi suurimmaksi osaksi vanhemmilta. Tarkoitus olisi tietää, mitä luokka-astetta on omassa kotimaassaan käynyt/ onko käynyt koulua/ osaako lukea omalla kielellään/ onko jotain muuta huomioitavaa lapsen koulunkäynnistä.

- Oppimissuunnitelmaan voidaan kirjata opetuksen asianmukaisen järjestämisen kannalta välttämättömät tiedot. Maahantulon ajankohta ja koulukäyntihistoria ovat tärkeitä tietoja jotta voidaan arvioida esimerkiksi kielenoppimiseen tarvittavaa aikaa. Samoin osaamisen kokonaishahmottamisen kannalta on oleellista, että tiedetään, missä määrin ja millaista koulunkäyntihistoriaa oppilaalla on.

Vad kalla YHR-yhteinen oppilas/opiskelijahuoltoryhmä på svenska, så att det inte handlar om hälsovård?

- Skolans elevvårdsgrupp eller läroanstaltens studerandevårdsgrupp

Årsklocka för gemensamt studerandevårdsarbete i andra stadiet?

- Opas oppilaitoksen opiskeluhuoltoryhmille:
<https://www.julkari.fi/handle/10024/138568>
- Yhteisestä työstä hyvinvointia : opiskeluhuoltoryhmä perusopetuksessa:
<https://www.julkari.fi/handle/10024/136782>
- Välbefinnande genom generellt inriktat arbete: elevhälsogruppen inom den grundläggande utbildningen: <https://www.julkari.fi/handle/10024/137137>

Kohderyhmänä
opiskeluhuoltopalvelu-
jen ammattilaiset,
esihenkilöt ja johtajat

Opiskeluhuoltopalvelujen ammattilaiset ja oppilas- ja opiskelijarekisterien tiedot

**THL:n Opiskeluhuoltopalvelujen verkoston webinaari 13.12.2023 klo 11:30-
13:00**

Lisätietoa ja ilmoittautuminen THL:n tapahtumakalenterista

<https://thl.fi/fi/ajankohtaista/tapahtumat/tapahtumakalenteri/-/event/11241797>

Lopuksi

Laura Francke

Työ tiedonsiirron sujuvoittamiseksi koulutuksen järjestäjältä opiskeluhuoltopalveluille jatkuu

- Hallitusohjelman mukaan opiskeluhuollossa varmistetaan palveluiden saatavuus, jatkuvuus sekä tiedonkulku eri toimijoiden ja viranomaisten välillä tarvittavin lainsäädännöllisin muutoksin. Lainvalmistelusta vastaa opetus- ja kulttuuriministeriö sekä sosiaali- ja terveysministeriö osana valtioneuvostoa.
- Opetus- ja kulttuuriministeriön vetämä arkkitehtuurityö jatkuu. Syksyn 2023 aikana täydennetään arkkitehtuurikaavioita opiskeluhuollon prosesseista, mm. koulu- ja opiskeluterveydenhuollon osalta sekä tarkennetaan päätietoryhmiin sisältyvien tietojen kuvausta, esimerkiksi lääkärien ja suun terveydenhuollon tiedot.
- Opetushallitus päivittää nettisivujen tukimateriaalia ja kouluttaa aiheesta.

***On tärkeä turvata opiskeluhuollon
toimintaedellytykset ja
opiskeluhuoltopalveluiden saatavuus oppilaiden
ja opiskelijoiden lakisääteisten oikeuksien
toteutumiseksi parhaalla mahdollisella tavalla.***

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSTYRELSEN

Kiitos!

